

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

VA RA VA

VASTAANOTTAVA AMK VALTAKUNNALLISESTI
RASISMIA VASTAAN

KIRJALLISUUSKATSAUS JA TAUSTASELVITYS

VASTAANOTTAVA AMK VALTAKUNNALLISESTI
RASISMIA VASTAAN

Paula Alanen & Minttu Rätty

KIRJALLISUUSKATSAUS JA TAUSTASELVITYS

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO JA SELVITYKSEN TAVOITTEET	2
Ammattikorkeakoulujen rooli yksilöllisessä kotoutumisen tukemisessa	3
2. TUTKIMUKSET	4
3. TILASTOT	12
3.1 Hakeutuminen	12
3.2 Tutkinnon suorittaminen	13
3.3 Työllistyminen	14
4. MENEILLÄÄN OLEVAT HANKKEET	16
5. TOIMIJAVERKOSTOT	19
5.1 Valtakunnalliset verkostot	19
5.2 Alueelliset verkostot	20
5.3 Ammattikorkeakoulut kansainvälisten opiskelijoiden tukena	20
6. AMMATTIKORKEAKOULUN ROOLI KOLMANSIEN MAIDEN KANSALAISTEN KOTOUTUMISESSA RAKENTEELLISEN RASISMIN NÄKÖKULMASTA	22
6.1 Ennen opintoja	22
6.2 Opintojen aikana	22
6.3 Työllistyminen	23
7. JOHTOPÄÄTELMÄT	25
LÄHTEET	27

1. JOHDANTO JA SELVITYKSEN TAVOITTEET

Selvityksessä tarkastellaan tutkimuksen, tilastojen ja kehittämistoiminnan kautta ammattikorkeakoulujen roolia kolmansien maiden kansalaisten kotoutumisessa ja yhteiskunnan vastaanottavuuden edistämiseksi. Kansainvälisten osaajien koulutusta tarkastellaan sen eri vaiheissa: rekrytoinnissa, koulutuksessa ja työllistymisessä. Selvityksen tavoitteena on tehdä ristivalotus ammattikorkeakoulujen roolista toisaalta kv-osaajien rekrytoinnissa, osaamisen kehittämiseksi ja työllistymiseksi ja toisaalta peilaten toimia yhteiskunnalliseen vastaanottavuuden edistämiseen.

Taustaselvitys toteutettiin helmi-maaliskuussa 2022. Tutkimuksia ja selvityksiä on kuvattu viimeisen viiden vuoden ajalta. Tämän lisäksi tarkasteltiin olemassa olevia kotoutumisen edistämisen ja yhteiskunnallisen vastaanottavuuden toimia, toimijoita ja verkostoja. Näitä kartoitettiin Suomen ammattikorkeakouluissa sekä erityisesti Uudenmaan, Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueellisissa verkostoissa. Selvitykseen on koottu käynnissä olevat hankkeet ja hankkeissa kehitetyt toimintamallit, joiden kohteena on korkeasti koulutettujen kolmansien maiden kansalaisten rekrytointi, osaamisen kehittäminen ja työllistyminen Suomen työmarkkinoille.

“Myös suomalaiset opiskelijat, voivat kohdata rasismia ja syrjintää esimerkiksi vieraskielisen nimen, uskonnon tai ihonvärinsä perusteella.”

Tässä selvityksessä käytetään termiä ”kansainvälinen opiskelija”, joka voi käytännössä tarkoittaa ainakin seuraavia neljää erilaista opiskelijaryhmää:

1. Maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita
2. Kolmansista maista opiskelemaan muuttaneita yksittäisiä opiskelijoita
3. Ryhmiä, joiden koulutuksen maksaa joku ulkopuolinen taho
4. Vaihto-opiskelijoita

Hankkeet, tutkimukset ja erilaiset hallinnolliset toimenpiteet voivat kohdistua näihin kaikkiin eri kohderyhmiin, mutta usein kuitenkin kyseessä on joku valituista ryhmistä. Eri ryhmillä on erilaiset tarpeet tuelle.

Toisaalta, kun tarkastellaan rasismia, on huomioitava, että mihin tahansa aiemmin mainittuun ryhmään kuuluvat opiskelijat ja toisaalta myös suomalaiset opiskelijat, voivat kohdata rasismia ja syrjintää esimerkiksi vieraskielisen nimen, uskonnon tai ihonvärinsä perusteella.

Selvityksessä tarkastellaan rakenteellista rasismia, jolla tarkoitetaan yhteiskunnan toimintaan, palveluihin ja instituutioihin piiloutuvaa syrjintää, joka tuottaa rodullistavaa ja etnistä eriarvoisuutta. Rakenteellinen rasismi on tiedostamatonta toimintaa, joka muodostuu ennakkoluulojen,

stereotyyppien ja yhteiskunnan normien keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Se voi ilmetä esimerkiksi näennäisen neutraaleina käytäntöinä, jotka tosiasiallisesti sulkevat valtaväestöstä poikkeaviksi tai ei-valkoisiksi nähtyjä henkilöitä ulos (Yhdenvertaisuusvaltuutettu).

Ammattikorkeakoulujen rooli yksilöllisessä kotoutumisen tukemisessa

Vaikka VARAVA-hankkeessa näkökulma on erityisesti rasismissa, tarkastellaan ammattikorkeakoulujen roolia laajemmin myös kansainvälisten opiskelijoiden kotoutumisen tukemisessa. Tämä näkökulma on melko laaja, sillä käytännössä kotoutumisella tarkoitetaan yksilöllistä prosessia, jossa on erilaisia osa-alueita. Kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja kotoutumisen aikana maahanmuuttajan osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa lisääntyvät. Saukkonen (2020) jakaa kotoutumisen neljään eri osa-alueeseen:

1. Rakenteellinen: aktiivinen osallistuminen, yhdenvertaisuuden tukeminen.
2. Kulttuurinen: kielen oppiminen, kulttuurin ymmärtäminen.
3. Vuorovaikutuksellinen: monipuoliset sosiaaliset suhteet ja verkostot.
4. Identifioiva: osallisuuden kokemus yhteenkuuluvuuden tunne.

Ammattikorkeakoulujen roolia tarkastellessa ja toimenpiteitä suunnitellessa tulisi nämä kaikki osa-alueet ottaa huomioon. Selvityksiä, tutkimuksia ja artikkeleita lukiessa voi pohtia, miten näillä eri osa-alueilla opiskelijaa voisi tukea.

Tämä selvitys jakautuu neljään osaan; ensin tarkastellaan tilastoja, joita on saatavissa ulkomaa-laistaustaisista opiskelijoista, toisena tarkastellaan tutkimusta, tämän jälkeen hankkeita ja viimeiseksi verkostoja, joissa hankkeeseen liittyvät korkeakoulut toimivat. Kaikissa näissä tarkasteluissa huomioidaan opiskelijoiden rekrytoiminen suomalaisiin ammattikorkeakouluihin, kansainvälisten opiskelijoiden opintojen ja kotoutumisen tukeminen sekä heidän työhön sijoittamisensa ja sitä tutkiva ja tukeva toiminta.

2. TUTKIMUKSET

Tässä tutkimusosiossa esitellään sekä tieteellisiä artikkeleita että muita julkaisuja, jotka käsittelevät ammattikorkeakoulujen toimia suhteessa kansainvälisiin opiskelijoihin.

Tutkimuskatsauksen tavoitteena oli tarkastella sekä suomenkielistä tutkimusta että englanninkielisiä artikkeleita kansainvälisten opiskelijoiden rekrytoinnista, opinnoista ja Suomen työelämään sijoittumisesta.

Hauissa käytettiin pääasiassa Finna-tietokantaa. Hakuja tehtiin suomen kielellä koko Finna-tietokannasta ja englanniksi artikkelihakutietokannasta.

Artikkelikatsaus rajattiin korkeintaan 5 vuotta vanhoihin artikkeleihin, jotka oli vertaisarvioitu ja joista oli saatavissa koko teksti sähköisenä. Hakuja tehtiin eri hakusanoin. Tehokkaimmin muillakin hakusanoilla löydettyt artikkelit löytyivät hakusanoilla "Foreign students" AND "university of applied science" AND Finland. Tällöin löydettiin 33 artikkelia, joista seitsemän valikoitui katsaukseen. Katsaukseen valittiin osuman artikkeleista ne, jotka kuvasivat suomalaisia ammattikorkeakouluja ja niissä opiskelevia kansainvälisiä opiskelijoita. Taulukossa 1 on esitetty kartoituksen aikana tehdyt Finna-haut. "Rasismi" -sanalla ei löytynyt aihepiiriin liittyviä tutkimusartikkeleita.

Suomen kielellä Finna-tietokannasta tehtiin kaksi hakua, joilla pyrittiin kartoittamaan nimenomaan ammattikorkeakouluista tehtyä tutkimusta sekä rasismiin liittyviä julkaisuja. Taulukossa 1 esitellään tarkemmin selvitykseen tehdyt haut.

TAULUKKO 1: Selvitykseen tehdyt Finna-haut

Hakusanat	Rajaukset	Osumat	Katsaukseen valikoituneet	
“Foreign students” AND “university of applied science” AND Finland	2018-2022 vertaisarvioitu, kokoteksti saatavilla	33	7	
“Immigrant students” AND “university of applied science” AND Finland	2018-2022 vertaisarvioitu, kokoteksti saatavilla	5	0	
Integration AND “university of applied science” AND Finland	2018-2022 vertaisarvioitu, kokoteksti saatavilla	466	1	
immigrants AND university of applied science AND Finland	2018-2022 vertaisarvioitu, kokoteksti saatavilla	69	4	
Immigrant workers AND Kaikki osumat:university of applied science AND Kaikki osumat:Finland	2015-2022 vertaisarvioitu, kokoteksti saatavilla	1366		Liian iso aineisto, ei käyty läpi, vaan rajattiin vuosia ja tarkennettiin hakusanoja
”Immigrant workers” and Finland 2015	2015-2022 vertaisarvioitu, kokoteksti saatavilla	3048		Liian iso aineisto, ei käyty läpi, vaan rajattiin vuosia ja tarkennettiin hakusanoja
Racism AND “university of applied science” AND Finland	2018-2022 vertaisarvioitu, kokoteksti saatavilla	23	(3)	Eivät varsinaisesti liittyneet rasismiin, vaan olivat yleisiä kv-opiskelijoihin liittyviä artikkeleita
Equality AND “university of applied science” AND Finland	2018-2022 vertaisarvioitu, kokoteksti saatavilla	139		
Rasismi ja ammattikorkeakoulu, Ei opinnäytetyö	2018-	3	1 (Kosunen 2021)	
maahanmuuttaja AND opiskelija AND ammattikorkeakoulu	2018-	91	6	

Hakujen tulokset on jaettu kahteen osaan. Taulukossa 2 on esitelty tutkimusartikkelit, jotka löydettiin aineistohaulla. Taulukossa 3 on puolestaan päättyneiden hankkeiden hankeraportit. Hankeraportit ovat sekä Finna-haun tuloksena löytyneitä että laajemmin ”lumipallo”-menetelmällä Internetistä löydettyjä raportteja. Molemmissa taulukoissa käytetään seuraavaa koodistoa:

Taulukossa on eritelty seuraavasti:

- A= rekrytointivaihe
- B= opiskeluvaihe
- C= työhön sijoittumisen vaihe
- T= tutkimus
- R= hankeraportti
- S= selvitys

TAULUKKO 2: Kansainvälisiä opiskelijoita koskevat tutkimusartikkelit

	Artikkeli	Vuosi	Keskeiset tulokset	Linkki
A T	Isopahkala-Bouret U, Börjesson M, Beach D, et al. Access and stratification in nordic higher education. A review of cross-cutting research themes and issues <i>Education Inquiry</i> . 2018;9(1).	2018	Pohjoismaista vertailevaa tutkimustietoa etnisiin vähemmistöihin kuuluvien opiskelijoiden pääsystä korkeakouluihin on vähän. Tilanne vaihtelee alakohtaisesti.	Access and stratification in Nordic higher education. A review of cross-cutting research themes and issues* - ProQuest
A T	Dostál J, Chalupová M, Černá M, Prokop M. International terrorism as a threat to student mobility. <i>On the Horizon</i> . 2018;26(2):91-102.	2018	Artikkeli tarkastelee joitain eurooppalaisia korkeakouluja ja terrorismin vaikutusta opiskelijoiden liikkuvuuteen. Suomi koettiin turvalliseksi	International terrorism as a threat to student mobility - ProQuest
B T	Li, H. & Pitkänen, P. 2018. Understanding the Integration of Mainland Chinese Students. <i>Nordic Journal of Migration Research</i> , 55(3), pp. 107-115. doi:10.1515/njmr-2018-0008	2018	Artikkeli tarkastelee kiinalaisia opiskelijoiden taloudellista, akateemista, sosiaalista ja kulttuurista integroitumista. Kansainvälisten siteiden ja omien kansallisten verkostojen ylläpito voi helpottaa kotoutumista ja hyödyntää näin myös suomalaista yhteiskuntaa.	Understanding the Integration of Mainland Chinese Students: - ProQuest
B, T	Nam, M. 2018. Study-Abroad Experiences of Two South Korean Undergraduate Students in an English-Speaking and a Non-English-Speaking Country. <i>The Asia-Pacific education researcher</i> , 27(3), pp. 177-185. doi:10.1007/s40299-018-0376-3	2018	Tapaustutkimus kahdesta opiskelijasta, joista toinen opiskeli suomalaisessa ammattikorkeakoulussa ja koki opiskelun ongelmalliseksi, koska ei läpäissyt suomen kursssia, eikä saanut suomalaisia tai englantia puhuvia ystäviä.	Experiences of Two South Korean Undergraduate Students in an English-Speaking and a Non-English-Speaking Country - ProQuest

B T	Korhonen H, Tuomikoski AM, Oikarainen A, Kääriäinen M, Elo S, Kyngäs H, Liikanen E, Mikkonen K. Culturally and linguistically diverse healthcare students' experiences of the clinical learning environment and mentoring: A qualitative study. Nurse Educ Pract. 2019 Nov;41:102637. doi: 10.1016/j.nepr.2019.102637. Epub 2019 Oct 10. PMID: 31634696.	2019	Kvalitatiivinen tutkimus kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksista. Opiskelijat kertoivat kokeneensa syrjintää ja ennakkoluuloja kliinisen harjoittelunsa aikana. Lisää yhteistyötä harjoittelupaikkojen ja korkeakoulun välillä, sekä ohjausta ja mentorien koulutusta tarvittaisiin.	Culturally and linguistically diverse healthcare students' experiences of the clinical learning environment and mentoring: A qualitative study - ProQuest
C T	Mathies C, Karhunen H. International student migration in Finland: The role of graduation on staying. Journal of International Students. 2021;11(4):874-894.	2021	Perhe, työllistyminen, edistivät Suomeen jäämistä, valmistuminen (erityisesti amk-tasolla) – pitäisi kuitenkin keskittyä kotoutumisen edistämiseen	International student migration in Finland: The role of graduation on staying - ProQuest
C T	Li H. How to retain global talent? economic and social integration of chinese students in finland. Sustainability. 2020;12(10):4161.	2020	Haastattelututkimus kiinalaisten opiskelijoiden halusta jäädä Suomeen töihin, kysymys kielitaitovaatimuksista vaihteli alakohtaisesti, ongelma ikääntyvien vanhempien hoivasta	How to Retain Global Talent? Economic and Social Integration of Chinese Students in Finland - ProQuest (laurea.fi)
A, B, C S	Kosunen, T. Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:35	2021	Kattava kuvaus: maahanmuuttotilasta osalta esitellyt selvityksiä ja tutkimuksia sekä toimintaesityksiä: simhe-toiminnan laajentaminen, maahanmuuttotilasta eriytyneen rekrytointi, pätevyyskoulutus, tuki, kielen ja työelämäyhteyksien erityistuki	Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua (valtioneuvosto.fi)

Yhteensä löydettiin seitsemän tutkimusartikkelia, joissa käsiteltiin jollain tasolla maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kokemuksia opiskelusta ammattikorkeakoulussa. Kvalitatiiviset tutkimusartikkelit painottuvat opiskelijoiden kokemukseen Suomesta vetovoimaisena opiskelupaikasta ja työskentelymaana.

Mielikuva Suomesta on turvallinen ja tätä kautta vetovoimainen maa. Pohjoismaisessa vertailussa todettiin kuitenkin, että Suomessa on suhteellisesti vähemmän maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita opiskelemaan kuin muissa Pohjoismaissa. Tämä vaihteli alakohtaisesti; erityisesti sote-alalla työvoimapula on vaikuttanut siihen, että maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrää pyritään lisäämään.

“Mielikuva Suomesta on turvallinen ja vetovoimainen maa. Suomessa on kuitenkin suhteellisesti vähemmän maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita kuin muissa Pohjoismaissa.”

Useammassa tutkimuksessa todettiin, että korkeakouluaikana tulisi opiskelijoiden kotoutumista edistää, jotta he jäisivät myös valmistumisen jälkeen Suomeen. Perhe edisti kotoutumista ja Suomeen jäämistä, mutta toisaalta perhetekijät – esimerkiksi ikääntyvät vanhemmat kotimaassa – myös hankaloittivat tai estivät Suomeen jäämistä.

Kielitaito on keskeinen tekijä suomalaisen työelämään sijoittumisessa. Toisaalta tässä on huomattava suuri alakohtaisuus. Esimerkiksi teknisillä aloilla työkielenä on usein englanti, jolloin suomen kielen taitoa tarvitaan lähinnä vapaa-ajalla. Sen sijaan sote-aloilla, joissa työvoimapula on suuri, on usein tarve monipuoliselle ja hyvälle kielitaidolle, jotta voidaan toimia suomenkielisten asiakkaiden kanssa.

Näiden artikkelien lisäksi kannattaa tutustua OKM:n julkaisuun saavutettavasta korkeakoulusta. Kosunen (2021) on tehnyt kattavan kartoituksen korkeakoulujen saavutettavuudesta sekä kansainvälisyyden edistämisestä että toisaalta maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tasa-arvoisuudesta korkeakoulussa.

OKM:n suositukset kartoituksessa:

1. Korkeakoulut lisäävät opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointia suomalaisiin korkeakouluihin.
2. Korkeakoulut tukevat paremmin kv-osaajien integraatiota korkeakouluihin, suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään yhteistyössä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin työnantajien kanssa.
3. SIMHE – toiminnan laajentamista korkeakoulujärjestelmän sisällä (aiemman osaamisen tunnistaminen).
4. Kehitetään toimintamalli maahanmuuttotaustaisten hakijoiden tavoittamiseksi.
5. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opintojensa etenemisen seurannan kehittäminen, ohjauksen ja tuen tehokas kohdentaminen, siten että tunnistetaan tarveharkintaisen tuen tarve.
6. Monipuolistetaan pätevyitysmiskoulutuksia.
7. Akateemisen kielitaidon tukeminen koko opintopolun ajan.

TAULUKKO 3: Kansainvälisiä opiskelijoita koskevat selvitykset ja hankejulkaisut

Julkaisu		Vuosi	Keskeiset tulokset	Linkki
A S	KARVI Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla	2019	Tärkeimmät suositukset: Ulkomaalaisten opiskelijoiden tunnistaminen mahdolliseksi, positiivinen erityiskohdelun tarve tulee tunnistaa, kieliopintoja tukemaan korkeakoulutusta, lisää yhteyksiä työelämään, hankelähtöisyyttä tulee lisätä, seuranta tulee lisätä	Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla - Karvi.fi
A, B R	Suomalainen korkeakoulu ja yhteiskunta kansainvälisten opiskelijoiden näkökulmasta	2021	L2L Erasmus+ hankkeen aivoriiheessä ideoitui tapoja kv-opiskelijoiden tukeen opintojen alussa ja aikana. Haasteita asettaa kieli ja vertaistuen puute. Tarvetta on henkilökohtaiselle tuelle.	Savonia-artikkeli: Suomalainen korkeakoulu ja yhteiskunta kansainvälisten opiskelijoiden näkökulmasta - Savonia AMK
B R	Rimpioja, P. & Erkko, P. 2020. Kokemuksia maahanmuuttajien SOTE-silta -täydennyskoulutuksesta. Helsinki : [Rovaniemi] : [Turku]: Metropolia Ammattikorkeakoulu.	2020	Julkaisussa kuvataan ammattikohtaisten täydennyskoulutuksen polkujen rakentumista ja eri koulutusmoduulien toteutusta täydennyskoulutuksessa. Teemoja ovat erityisesti: 1. koulutusala-kohtaiset polut, 2. ammattiosaaminen ja suomen kieli-taito 3. ammatillista oppimista tukevat pedagogiset ratkaisuja.	Kokemuksia maahanmuuttajien SOTE-silta -täydennyskoulutuksesta - Theseus
B R	Sairanen, R., Rajala, S., Takaelola, M., Nylund, A., Ahonen, P., Kosonen-Karesto, L., . . . Hätönen, H. 2018. SATU ON TOTTA -historiikki: Maahanmuuttajasairaanhoitajien pätevyyskoulutus (SATU) Turun ammattikorkeakoulussa vuosina 2003-2017. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.	2018	Satu- koulutus edelsi mm. Simhe-toimintaa. Tässä historiikissa kuvataan Maahanmuuttajasairaanhoitajien pätevyyskoulutusta (SATU) Turun ammattikorkeakoulussa vuosina 2003-2017	isbn9789522166890.pdf (turkuamk.fi)
B R	Stenberg, H. & Hirard, T. 2019. Korkeakouluvalmiuksia maahanmuuttajille: Hyvät käytänteet ja suositukset valmentavaan koulutukseen. Helsinki: Metropolia.	2019	Artikkelikokoelma antaa kokonaiskuvan valmentavasta koulutuksesta	Korkeakouluvalmiuksia maahanmuuttajille - hyvät käytänteet ja suositukset valmentavaan koulutukseen - Theseus
B R	Kosonen, K., ammattikorkeakoulu, O. & Sciences, O. U. o. A. 2020. Oulun ammattikorkeakoulun mallilla maahanmuuttajat kohti sairaanhoitajan, sosionomin ja tradenomin tutkintoja. Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk.	2020	MAIKO-hankkeessa rakennettiin pilottiloille ensimmäisen vuoden tukimalli, joka toteutettiin tukipajatyypillisesti S2-opettajan tai substanssialojen asiantuntijoiden vetäminä.	http://www.theseus.fi/handle/10024/347551

A B R	Halonen, A., Sundqvist, L., Tomberg, M. & Vilminko, S. 2018. Sujuvampia opintopolkuja maahanmuuttajille Satakunnassa: Opin portaille Satakunnassa –hankkeen loppuraportti. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.	2018	Sujuva koulutuspolku pitää sisällään opiskelijoiden maahanmuuttajataustan huomioivaa yksilöllistä tukemista, opiskeluvalmiuksien ja -taitojen vahvistamista sekä eritoten suomen kielen opiskelua toisen asteen opintojen aikana, hakuvaiheessa korkeakouluun ja korkeakouluopintojen aikana.	Diak puheen- vuoro 17 verkko.pdf (3.750Mt)
B R	Stenberg, H., Antikainen, M., Lintala, E., Roivas, M., Ammatikorkeakoulu, M. & Sciences, M. U. o. A. 2020. Yhdessä kohti osaajien Suomea - oivalluksia maahanmuuton vastuukorkeakoulutoiminnasta. Metropolia Ammattikorkeakoulu.	2020	Kokemuksia Simhe-toiminnasta, yhteistyötä pääkaupunkiseudulla tarkastellaan niin maahanmuuton vastuukorkeakoulujen, eri hankkeiden kuin monitoimijaisen yhteistyöverkoston näkökulmasta	http://www.theseus.fi/handle/10024/353493
C, R	Kotona Suomessa. Selvitys maahanmuuttajien rekrytoinnista	2020	Selvityksessä haastateltu työnantaja kohtaanto-ongelmasta ja maahanmuuttajien työllistämistä. ”Työnhakijan sopivuus” työyhteisöön nostettiin tärkeimmäksi näkökulmaksi	PowerPoint-esitys (ely-keskus.fi) Selvitys maahanmuuttajien rekrytoinnista (doria.fi)
C, S	Kanninen & Virkola & Lilja & RAskTavoitteena syrjimätön työelämä – Työsyrynnän nykytila ja keinoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Valtioneuvoston selvitys ja tutk.toiminnan julkaisusarja 2022:20	2022	Kattava kuvaus työelämän syrjinnän tutkimisesta ja indikaattoreista Suomessa. Anonyymi rekrytointi kokeilu	Tavoitteena syrjimätön työelämä – Työsyrynnän nykytila ja keinoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi (valtioneuvosto.fi)
B, C R	Nuutila, L. & Honkanen, E. (toim.) 2022. Tahdon töihin! – Moniäänisiä näkökulmia maahanmuuttajien työllistymiseen.	2022	Malva-hankeella (2020-2022) ,jossa julkaisu kirjoitettu, oli tavoitteensa kehittää ja pilotoida kieli- ja kulttuuritietoisien, voimavaralähtöisen työpaikkaohjauksen ja työhönvalmennuksen mallia, etsiä keinoja tehdä näkyväksi maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osaamista ja mahdollisuuksia vähentää työllistymisen esteitä ja kehittää mobiileja tuki- ja ohjauksikäytänteitä työelämän ja oppilaitosten käyttöön	Tahdon töihin! Haaga-Helia
A, B, C R	Ahonen-Coly, S., Halme, K., Hietalahti, A., Lang, T., Rätty, M., Saari, E. & Viinamäki, L. 2020. Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: Näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa. [Vantaa]: Laurea-ammattikorkeakoulu	2020	Olisi tärkeää luoda ulkomaalaistaustaisten henkilöiden jatkuvan kielen oppimisen malli. Kielikysymysten lisäksi raportissa korostetaan aikaisemman osaamisen tunnustamisen kehittämistä sekä syrjinnän ja rasmin ehkäisyyn liittyviä kysymyksiä	Maahanmuuttajaopiskelijan ääni - näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa - Theseus
B	Kotona Suomessa	Hanke päätynyt	Tavoitteena oli kotoutumispalveluiden kehittäminen	https://kotoutuminen.fi/kotona-suomessa
B	Mesh-hanke	Hanke päätynyt	Hankkeen tavoitteena oli kehittää, kokeilla ja levittää mentoroinnin malleja ja käytäntöjä, joilla tukea kansainvälisiä osaajia	Julkaisut MESH (turkuamk.fi)

Karvin (Airas, Maija, et al. 2019) arviointiraportissa ”Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla” luotiin kattava kuva ulkomaalaistaustaisten korkeakouluopiskelijoiden osallistumisesta ja osallisuudesta korkeakoulutukseen, sen esteistä sekä jo toimivista käytännöistä. Käsite ulkomaalaistaustainen huomioi sekä Suomeen muuttaneet että maahanmuuttajien Suomessa syntyneet lapset. Siinä todettiin, että korkeakoulut eivät pääsääntöisesti tunnista vielä ulkomaalaistaustaisia omana ryhmänään. Vakiintuneita toimintamalleja on tois-taiseksi vähän, mutta joitain hyviä käytäntöjä löydettiin, mm. tutoropettajien tärkeä rooli opintojen ohjauksessa. Raportissa tuotiin esiin myös, että yhteistyö esimerkiksi kunnallisten toi-mijoiden ja perheiden kanssa on lisännyt opiskelijoiden tietoisuutta mahdollisuuksista kiinnittyä suomalaiseen työelämään. Korkeakouluopintoja edeltävät valmentavat koulutukset arvioitiin tarpeellisiksi ja hyviksi, joten niitä on syytä jatkaa ja vakiinnuttaa.

Maahanmuuttajan ääni -hankkeen loppuraportissa (Ahonen-Coly 2020) kiinnitetään huomiota mm. kielitietoiseen toimintakulttuuriin, jota pitäisi vahvistaa oppilaitoksissa ja työharjoittelu-paikoilla. Kielikoulutusjärjestelmää pitäisi yhtenäistää ja vakiinnuttaa osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää. Olisi tärkeää luoda ulkomaalaistaustaisten henkilöiden jatkuvan kielen oppimisen malli. Kielikysymysten lisäksi raportissa korostetaan aikaisemman osaamisen tun-nustamisen kehittämistä sekä syrjinnän ja rasismien ehkäisyyn liittyviä kysymyksiä.

Kun tarkastellaan viime vuosina toteutettuja hankkeita, huomataan, että moneen tutkimuksessa todettuun epäkohtaan on pyritty löytämään ratkaisuja hanketoiminnalla. SIMHE-toiminta (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) ja sitä edeltäneet maahanmuuttajien osaamisen kartoittamiseen ja nopeisiin täydennyskoulutuspolkuihin tähtäävät toiminnot (kuten Satu) on toteutettu hankerahalla ja raportoitu kattavasti. Lisäksi on kuvattu suomi toisena kie-lenä -kielenoppimiseen liittyviä hanketoimia ja valmentavasta koulutuksen kehittämisestä saatuja kokemuksia. Työhön sijoittumista on raportoitu lähinnä kohtaamattomuuden näkökul-masta.

3. TILASTOT

Tilastotarkastelussa tarkasteltiin oppilaitosten omia tilastoja sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön Vipunen-tietokantaa. Tilastotarkastelussa pyrittiin etsimään vastauksia kysymyksiin:

1. Millä kvantitatiivisella datalla tutkimukset/politiikkaraportit/projektit perustelevat toimintaansa, päätöksiään ja valintojaan?
2. Millaisia infograafeja ja tilastoja raporteista löytyy? Mitä datan perusteella ei voi tietää? Mistä asioista ei ole saatavilla tietoja tai tiedot ovat puutteellisia?
3. Millaisia havaintoja mahdollisesta rakenteellisesta rasismista ammattikorkeakouluissa on mahdollista tehdä tilastoihin perustuen?

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen kokoaa kattavasti tilastoja ammattikorkeakoulujen toiminnasta. Tilastointi perustuu OKM:n ammattikorkeakouluilta keräämiin tietoihin ja Tilastokeskuksen tuottamiin aineistoihin. Korkeakoulut välittävät tietonsa VIRTAtietopalveluun, jota on hyödynnetty tiedonkeruiden tietoaineistojen lähteenä tietovarannon käyttöönotosta vuonna 2014 lähtien.

Vipuseen poimitaan VIRTAtietopalvelusta suurimpina poimintoina opintopistetiedonkeruu (AMK & YO), avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijat, maahanmuuttajien valmentava koulutus (AMK), tutkinnot osat avoimessa yliopisto-opetuksessa ja erillisinä opintoina (YO), opettajatiedonkeruu (AMK & YO), 55 op suoritukset (AMK & YO), opinnäytetyöt (AMK) sekä tavoiteajassa tutkinnon suorittaneet.

Tilastokeskukselle suoritettavat suurimmat tietopoiminnat ovat tammikuun tutkintotiedonkeruu (tiedot kaikista edellisestä vuonna valmistuneista tutkinnoista) ja lokakuun opiskelijatiedonkeruu (tiedot läsnäolevista opiskelijoista). Tilastokeskukselle poimitaan myös tiedot opettajien pätevyyksistä sekä erillisenä poimintana tilastointivuonna valmistuneiden henkilöiden tutkintoon liittyvät liikkuvuusjaksot (Eurostat). Opetushallitukselle kerätään vuosittain tieto koskien suomalaisten korkeakoulujen lähteviä ja saapuvia kansainvälisiä opiskelijaliikkuvuusjaksoja. Opetushallitus ylläpitää toisen asteen koulutuksen ja korkeakoulukoulutuksen yhteishaku- ja valintarekistereitä, joiden tietoja käytetään myös tilastoinnissa.

3.1 Hakeutuminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön ylläpitämä Vipunen -tilastopalvelu mahdollistaa tietojen tarkastelun usean tilastoraportin kautta.

Hakeutumisvaihe

Korkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet – tilasto on jatkuvasti päivittyvä. Tilastoraportissa on kolme muuttujaa, joilla voi olla yhteys henkilön etniseen tai kulttuuriseen taustaan. Nämä muuttujat ovat äidinkieli, kansalaisuus (ryhmä) ja kansalaisuus (maanos). Kaikki muuttujat on karkeistettu. Äidinkieli-muuttuja on kolmiportainen: suomi, ruotsi, muu. Merkillepantavaa on, että saamenkieliset on yhdistetty luokkaan ”suomi”. Kansalaisuus, ryhmä -

muuttuja on kolmiportainen: suomi, EU/ETA ja muu. Kansalaisuus, maanosa -muuttuja ilmaisee kansalaisuuden kuusiportaisella tarkkuudella: Suomi, Eurooppa pois lukien Suomi, Amerikka, Afrikka, Aasia, Oseania.

Ammattikorkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet -tilasto sisältää kolmiportaisen äidinkieli-muuttujan (kolmiportainen: suomi sis. saame, ruotsi, muu), kansalaisuus-valikon (A-Z, Alankomaat-Zimbabwe) ja Kansalaisuus, maanosa -muuttujan.

Ammattikorkeakoulujen rekrytointialueet -tilastossa voi tarkastella hakijoita kotimaakunnan ja hakukohteen maakunnan mukaan.

3.2 Tutkinnon suorittaminen

Tilastokeskus ylläpitää keräämistään tutkintotiedoista tutkintorekisteriä, jonka tietoihin Tilastokeskus yhdistää mm. Väestörekisterikeskuksen sille toimittamia väestötietoja sekä oman työssäkäyntirekisterinsä tietoja. Työssäkäyntirekisterin henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Osa Tilastokeskuksen aineistoista perustuu mainittujen henkilöpohjaisten aineistojen ja rekistereiden yhdistämiseen. Tällaisista aineistoista voidaan tarkastella esimerkiksi koulutuksen läpäisyä (opintojen kulku), koulutuksen keskeyttämistä tai tutkinnon suorittaneiden sijoittumista työelämään.

Tilastokeskuksen *koulutukseen hakeutuminen* -tilastossa ei ole tietoa henkilön äidinkielestä. (SVT)

Koulutuksen keskeyttäminen -tilastossa on ainoastaan opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden lukumäärät eri koulutusasteilla, koulutusaloilla ja paikkakunnilla. Tarkempaa tietoa koulutuksen keskeyttäneistä opiskelijoista ei ole julkaistu.

Opintojen kulku -tilastossa on yksi taulukko, joka sisältää syntyperä-luokituksen. Syntyperä ja taustamaa määräytyvät henkilön vanhempien syntymävaltiotiedon perusteella. Syntyperä-luokituksen avulla on eriteltävissä ulkomailla ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset henkilöt. Vuonna 2011 aloittaneiden yliopisto-opiskelijoiden yliopistokoulutuksen uusien opiskelijoiden opintojen kulku vuoden 2016 loppuun mennessä (alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot) syntyperän mukaan -taulukko on julkistettu 14.3.2018. (SVT)

Tilastokeskuksen *tutkintorekisteri* kokoaa tiedon kaikilta koulutusasteilta valmistuneista. Opiskelijat ja tutkinnot -tilasto kuvaa tutkintotavoitteisen koulutuksen oppilaita ja opiskelijoita sekä tutkinnon suorittaneita. Tilastossa on tietoja mm. opiskelijoiden ja tutkinnon suorittaneiden iästä, liikkuvuudesta, kansalaisuudesta ja äidinkielestä. (SVT)

Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalaute (AVOP), on ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen kysely, jossa opiskelija arvioi ja antaa palautetta toteutuneesta koulutuksesta. Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää paikallisesti korkeakoulun toiminnan kehittämisessä ja valtakunnallisesti koulutuksen ohjauksessa ja rahoituksessa. AMK-tutkinto -kyselyssä ei ole äidinkieli tai kansallisuus -muuttujia. Kyselyyn voi vastata suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Vastauksia voidaan vastaajan luvalla yhdistää opiskelijarekisteriin.

Taustatietokysymykset (haetaan VIRTIA-palvelusta, opiskelija tarkistaa tietojen oikeellisuuden): ikä, sukupuoli, pohjakoulutus, ”Vastauksiani käsitellään luottamuksellisesti ja niitä saa käyttää tutkimustarkoituksiin.” ja ”Tutkimuskäytön yhteydessä antamiani vastauksia voidaan täydentää opintorekisterin tiedoilla.”

3.3 Työllistyminen

Opetushallinnon vaikuttavuustietopalvelu *Arvo* (ARVO) kerää uraseuranta- ja opiskelijapalaute-tietoja.

Korkeakoulujen uraseuranta toteutetaan viisi vuotta sitten korkeakouluista valmistuneille lähe-tettävällä kyselyllä.

Ammattikorkeakoulujen uraseurantakysely sisältää kolmiportaisen äidinkieli-muuttujan (suomi, sis. saame). Myös opetuksen suorituskieletä kysytään. Kyselyyn voi vastata suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Näillä taustatiedoilla on mahdollista tarkastella ryhmien välisiä eroja, data löytyy Vipunen-palvelusta. Kukin korkeakoulu voi halutessaan sisällyttää kyselyyn kysy-myksiä omille opiskelijoilleen.

Kyselyn tietojen käsittelyn kuvauksessa esitetään, että mm. seuraavat muuttujat kerätään virkai-lijan toimesta tai haetaan tietovarastosta (eli näitä ei kysytä opiskelijalta): sukupuoli, kansalaisuus, valtio, äidinkieli ja koulutuskieli.

Edelliset muuttujat mahdollistaisivat ryhmien välisen vertailun ja voisivat antaa viitteitä raken-teellisen rasmin esiintymisestä yhdistettyinä opintoja kokeviin kysymyksiin. Viisi vuotta valmistumisen jälkeen toteutettu kysely ei kuitenkaan ole paras mahdollinen ajankohta.

Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttoviraston tilastot osoittavat kuukausitasolla haettujen oleskelulupien ja niitä kos-kevien päätösten lukumäärät ja hakuperusteet. Näistä tilastoista selviää ainoastaan opiskelua varten haetun oleskeluluvan kokonaismäärät. Vuonna 2021 opiskeluun perustuvaa ensimmäistä oleskelulupaa haettiin yhteensä 6679, myönnettyjä lupia opiskelun perusteella oli 6153. (Maa-hanmuuttovirasto)

Karvi

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi toimeenpanee jatkuvaa korkeakoulujen audi-tointiprosessia. Yhdenvertaisuuskysymykset eivät suoranaisesti näy kysymyksenasettelussa. (Karvi)

Vuonna 2019 Karvin julkaisemassa kehittämisraportissa (Airas ym. 2019) todetaan, että korkea-koulut eivät tunnista ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita ryhmänä. Raportissa esitetään, että korkeakoulujen tulisi ottaa käyttöön yhteinen ja systemaattinen tunnistamisen tapa, jotta ulko-maalaistaustaiset opiskelijat voitaisiin paremmin tunnistaa ja toteuttaa tietoperustaista seurantaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö tuottaa korkeakouluopiskelijoiden taustoista yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuutta koskevan tietopohjan vahvistamiseksi opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tietokantaan indikaattorit, jotka mahdollistavat saavutettavuuden edistymisen säännöllisen seurannan.

4. MENEILLÄÄN OLEVAT HANKKEET

Hankkeista kerättiin tietoa sekä toimijaverkostojen että Internet-hakujen kautta. Hankkeista kuvataan sellaiset, jotka ovat raportin kirjoittamishetkellä (kevät 2022) käynnissä sekä liittyvät ammattikorkeakoulujen ulkomaalaistaustaisten opiskelijoihin ja heidän opintojensa, kotoutumisensa sekä työllistymisen tukemiseen. Päättäneiden hankkeiden raportteja on kuvattu taulukossa 3, mikäli ne ovat liittyneet tiiviisti ammattikorkeakoulujen kansainvälisiin opiskelijoihin.

Hankehaussa tarkasteltiin erityisesti VARAVA-hankkeen toimijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulua, Laurea-ammattikorkeakoulua ja Tampereen ammattikorkeakoulua.

Seinäjoen alueella on meneillään Maahanmuuttajien MONI-info -hanke, jonka tarkoituksena on perustaa kaupungin palvelu maahanmuuttajille ja sidosryhmille. Hankkeen aikana Seinäjoelle muodostetaan palvelu, josta seinäjokiset maahanmuuttajat ja Seinäjoelle haluavat sekä sidosryhmät saavat tietoa arkeen, opiskeluun, työhön ja harrastuksiin sekä virallisten asioiden käytännön hoitoon liittyen. Palvelut ovat maksuttomia. Seinäjoen kaupungin elinvoiman ja kilpailukyvyyn toimialan kolmivuotinen hanke maahanmuuttajapalveluiden kehittämiseksi on alkanut maaliskuussa 2020. Lisäksi hanketoiminnalla kehitellään moniammatillisena yhteistyönä ohjaus- ja koulutusprosessia sekä edistetään työllistymistä ja alueellista yhteistyötä luomalla Talent Hub Etelä-Pohjanmaa -verkosto kansallista Talent Boost -konseptia mukailen.

Laurean hankkeita tarkasteltiin Laurean www-sivuilla esitettyjen hankelistauksen kautta. Laurean runsaassa pedagogisessa hankekannassa oli joitakin kansainvälisten opiskelijoiden koulutukseen liittyviä hankkeita. Pedagogisissa hankkeissa korostuu digitaitojen edistäminen. Laurea esimerkiksi räätälöi korkeakoulutetuille työnhakijoille digi- ja työelämätaito-opetusta. Maahanmuuttajia saattaa olla kohteena useammassa hankkeessa, vaikka heitä ei olisi erityisesti nimetty kohderyhmäksi, kuten esimerkiksi korkeakoulutettujen työllistymistä edistettäessä. Kansainvälisissä Erasmus+ hankkeissa edistetään korkeakoulujen kansainvälistymistä ja monikulttuurisuutta. Varsinaisia kansainvälisiin /maahanmuuttotaustaisiin opiskelijoihin liittyviä hankkeita hankekannassa on melko vähän.

Tampereen ammattikorkeakoulun hankeluetteloista tunnistettiin neljä pääsääntöisesti kansainvälisiin opiskelijoihin suunnattua hanketta. Niissä kehitettiin toisaalta maahanmuuttajien pääsyä työmarkkinoille, kuten maahanmuuttajataustaisten opettajien täydennyskoulutusta kehittämällä tai digitaitoja opettamalla. Tosin myös Tampereella maahanmuuttajataustaiset henkilöt voivat olla yhtenä kohderyhmänä myös muissa hankkeissa.

Taulukossa 4 kuvataan tällä hetkellä meneillään olevia hankkeita sekä VARAVA-korkeakouluissa että niiden kumppaniverkostoissa.

TAULUKKO 4: Meneillään olevat hankkeet

Hankkeen nimi	Aikataulu ja rahoittajat	Toimijat	Keskeinen toiminta	Linkki sivuille	
A	Silta - siirtymät maahanmuuttajien urapoluilla	ESR 2021-2023	Lappia	Hankkeessa kehitetään opiskelijan urapolkua aikuisten perusopetuksesta toiselle asteelle ja sitä kautta työelämään ja korkeakouluun.	Silta - siirtymät maahanmuuttajien urapoluilla - lappia.fi
A	AKVA		Helsingin yliopisto HY+ (helsinki.fi)	AKVA on koulutus maahanmuuttajille, jotka haluavat opiskella yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa	AKVA on koulutus maahanmuuttajille, jotka haluavat opiskella yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa Helsingin yliopisto HY+ (helsinki.fi)
B	Maahanmuuttajien MONI-info	2020-2022	Seinäjoen kaupunki	Tarkoituksena on perustaa kaupungin palvelu maahanmuuttajille ja sidosryhmille.	
B	OK työmarkkinoilla	OKM 1.2.2020 – 30.6.2022	SeAMK, Seinäjoen yliopistokeskus, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius	Hankkeen tavoitteena on edistää kansainvälisten osaajien työllistymistä alueen yrityksiin.	
C	Tempo	ESR 1.3.2019 – 28.2.2022	Humak ja Varsinais-Suomen Yrittäjät	Tempo -hankkeessa kehitetään maahanmuuttajien yrittäjyyden ja työllistymisen polkuja Varsinais-Suomessa.	Tempo - löydä urasi Suomessa « Hankkeet - Humak
C	DigiPoint	ESR 1.4.2020 - 31.5.2022	Vantaan kaupunki, Espoon kaupunki ja Laurea	Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa 6Aika DigiPointissa Vantaan kaupunki, Espoon kaupunki ja Laurea keräävät yrityksiltä osaamistarpeita, joiden perusteella Laurea räätälöi korkeakoulutetuille työnhakijoille digi- ja työelämätaito-opetusta.	
A	Talent Helsinki	01.05.2021 – 30.04.2022		Hankkeen tavoitteena on houkutella erityisesti työvoimapula-aloilla työskenteleviä ulkomaisia asiantuntijoita Helsingin seudun yrityksiin sekä helpottaa jo pääkaupunkiseudulla olevien kansainvälisten osaajien ja heidän perheidensä alueelle asettautumista ja työmarkkinoille kiinnittymistä.	

B	Care for Europe	Erasmus+ KA2	Laurea	Hankkeen tarkoituksena on kehittää kansainväliseen vaihtoon tulevien hoitotyön opiskelijoiden harjoittelukokemusta ja edistää kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelunohjaukseen osallistuvien ammattilaisten ohjausosaamista hankkeessa kehitettävien pedagogisten työvälineiden avulla.	
C	DiversCity – Monimuotoista ja digitaalista palvelumuotoilua	ESR 1.9.2021 - 31.8.2023	Laurea	DiversCity -hankkeen tavoite on vahvistaa digitaalisen palvelumuotoilun osaamista korkeakoulutettujen maahanmuuttajanaisten parissa tuottamalla digitaalisen palvelumuotoilun täydennyskoulutuskokonaisuus.	
A (B)	DIGISTI - Digitaidot haltuun toisella asteella	ESR	Humak Metropolia Laurea amk	Tarkoituksena tukea niitä toisen asteen opiskelijoita, joiden opintojen edistymistä sekä työllistymistä pandemian tuomat poikkeusjärjestelyt ovat vaikeuttaneet. Hankkeen toimenpiteitä kohdennetaan erityisesti nuorille maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille.	
C	MiCare - Supporting migrants' professional and social integration as carers	Erasmus+	Laurea Euroopallaiset kumppanit	Hankkeen tarkoituksena on edistää maahanmuuttajanaisten työllisyyttä ja integraatiota erityisesti ikäihmisten parissa tapahtuvan työn saralla.	
B (C)	ILO -Intercultural learning online	Erasmus+	Laurea Euroopallaiset kumppanit	Tavoitteena on edistää korkeakoulutettujen maahanmuuttajien mahdollisuuksia toimia asiantuntijoina korkeakoulussa sekä järjestää vertaistukea/mentorointia maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille	
C	KORKIT -hanke		TAMK	Hanke keskittyy Etelä-Pohjanmaan korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien koulutusta vastaavaan työllistymiseen	https://www.eu-ra2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektitikoodi=S22524
B	OSU -osajaksi Suomeen -hanke		TAMK	Hanke tukee maahanmuuttajataustaisten henkilöiden pätevöitymistä ammatillisiksi opettajiksi sekä edistämme heidän urakehitystään.	https://sites.tuni.fi/osu/
C	DigiMESH	ESR 3.1.2022 - 31.8.2023	Turun amk TAMK International Working Women of Finland ry	Hankkeessa kehitetään korkeakoulutettujen maahanmuuttajien digitaalisia taitoja	https://www.tuni.fi/fi/tutkimus/digimesh-maahanmuuttajien-urakehityksen-tukeminen-digitaalista-verkostoitumista
B	TOKASA –hanke (Toiminnallisesti kaksikielinen sairaanhoitajakoulutus)	OKM	Metropolia, TAMK	Hankkeen tarkoituksena on luoda toimiva ja pysyvä tutkintokoulutusmalli, jossa kielenopetus on integroitu substanssiopintoihin.	https://www.tokasa.fi
	KOTAMO-hanke	OKM		Hanke edistää korkeakoulujen henkilöstön tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta	https://okm.fi/kotamo

5. TOIMIJAVERKOSTOT

Tässä luvussa aluksi kuvataan valtakunnalliset verkostot, jonka jälkeen luodaan katsaus ammatikorkeakoulujen paikallisiin verkostoihin.

5.1 Valtakunnalliset verkostot

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamat SIMHE-palvelut (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) on kehitetty maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseksi ja heidän ohjaamiseksi tarkoituksenmukaisille koulutus- ja urapoluille. Lisäksi SIMHE-palveluissa kehitetään ohjausta ja työkaluja kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden Suomeen työllistymisen edistämiseksi. Metropolia on toiminut SIMHE-vastuukorkeakouluna vuodesta 2016 lähtien. SIMHE-palveluja tarjoavat Metropolian lisäksi Arcada-, Karelia-, Savonia- ja Oulun ammattikorkeakoulut, Helsingin, Jyväskylän ja Turun yliopistot sekä Tampereen korkeakouluuyhteisö. [Korkeakoulujen SIMHE-palvelut | Opetushallitus \(oph.fi\)](#).

Team Finland (<https://www.team-finland.fi/ota-yhteytta>) on keskitetty palvelu yrityksille, jossa kansainvälisille markkinoille tähtäävät yritykset saavat neuvontaa oman maakuntansa Team Finland -koordinaattorilta. Team Finland on yrityksille kansainvälistymispalveluita tarjoavien julkisten toimijoiden verkosto. Verkosto pyrkii tarjoamaan yrityksille sujuvan palveluketjun neuvonnasta rahoitukseen.

Verkostoon kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Business Finland (entiset Finpro ja Tekes), Finnvera, Tesi (Suomen Teollisuussijoitus), ELY-keskukset, Patentti- ja rekisterihallitus, Suomalais-Venäläinen kauppakamari, Suomalais-ruotsalainen kauppakamari, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Finnfund, Finnpartnership sekä Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit. Lisäksi apua voi saada rekrytoinnin ongelmiin

Talent Boost -toimenpideohjelma aloitettiin vuonna 2017 ja se on laajentunut eri hallituskautilla. Tavoitteena on, että Suomi on kansainvälisesti houkutteleva paikka työskennellä, opiskella, tutkia ja investoida, työnantajat osaavat ja haluavat rekrytoida kansainvälisiä osaajia ja että kansainvälisten osaajien asiantuntemus vahvistaa suomalaisten yritysten ja organisaatioiden kansainvälistymistä ja uudistumista. ([Talent Boost - Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu \(tem.fi\)](#))

Talent Boost- ohjelmaa tukee TEM:n **Työelämän monimuotoisuusohjelman** (2021-2023), jonka tavoitteena on, että maahanmuuttaneiden pääsy osaamistaan vastaaviin tehtäviin ja uralla eteneminen helpottuvat ja yritykset ja organisaatiot hyötyvät monimuotoisuudesta. Ohjelma tukee Talent Boost –toimenpideohjelman tavoitetta tehdä Suomesta kansainvälisesti houkutteleva paikka työskennellä, opiskella, tutkia ja investoida. Ohjelma sisältää toimenpiteitä, joiden avulla työmarkkinoiden rakenteellista syrjintää ja rasismia pyritään vähentämään lisäämällä työyhteisöjen tietoisuutta monimuotoisuuden hyödyistä sekä lisäämällä monimuotoisuutta ja inklusiivisuutta koskevaa rekrytointi-, johtamis- ja muuta osaamista työelämässä. Ohjelman avulla pyritään edistämään myös monimuotoisuutta ja inklusiivisuutta julkisella sektorilla. Ohjelma sisältää mm. Imago-valmennukset yrityksille ja Monimuotoisuudesta menestystä –

interaktiivisen oppaan. [Työelämän monimuotoisuusohjelma - Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu \(tem.fi\)](#)

5.2 Alueelliset verkostot

Paikallisesti Talent Boost -ohjelmaa toteuttaa **IHH eli International House Helsinki**, joka tarjoaa uusille maahanmuuttajille tietoa eri asioista saman katon alta. Palvelu on tarkoitettu hiljattain pääkaupunkiseudulle tulleille maahanmuuttajille sekä yrityksille ja työnantajille ulkomaisen työvoimaan ja sen rekrytointiin liittyvissä kysymyksissä. Mukana IHH:ssa ovat myös esimerkiksi Vero, TE-palvelut, digi- ja väestötietovirasto ja Kela ([Home - International House Helsinki \(ihhelsinki.fi\)](#)). Samanlaista toimintamallia on myös muilla paikkakunnilla, esimerkiksi Tampereella toimii International House Tampere. ([Etusivu - Suomi - International House Tampere](#))

Myös TE-toimistot, erilaiset **järjestöjen monikieliset neuvontapisteet** ja **Ohjaamot** ohjaavat kansainvälisiä opiskelijoita.

Esimerkiksi **Neuvova Vantaa** -maahanmuuttajien neuvonnan monitoimijainen kehittämisshanke on TEM:n erityisrahoituksella toimivat ohjaus- ja neuvontapalveluiden käynnistämishanke. Syksyllä 2021 alkoi toinen hankekausi (1.9.2021- 31.8.2022). Monikielisen neuvonnan avulla pyritään takaamaan vieraskielisten vantaalaisten yhdenvertainen pääsy palveluihin ja tietoon. Vaikka kaupungin palveluiden kielivalikoima on suppea, Vantaalla on laaja ja toimiva järjestökenttä, esimerkiksi neuvontaa ja ohjausta löytyy 17 eri kielellä. Toimijoiden ja tiedon pirstaleisuus on kuitenkin ongelma, johon hanke pyrkii etsimään ratkaisuja.

WIISE ry (Work Integration for Immigrants Service ry) on Etelä-Pohjanmaan yhdistys, jonka tavoitteena on kehittää ja ylläpitää positiivista ekosysteemiä Etelä-Pohjanmaalla. Ekosysteemi, jossa maahanmuuttajat ja alueelle muuttavat suomalaiset voivat menestyä, integroitua työelämään ja asettuvat jokapäiväiseen elämään. ([Mitä Me Teemme – E-P WIISE ry](#))

Talent Hub Etelä-Pohjanmaa pyrkii edesauttamaan kansainvälisten osaajien rekrytointia ja kotouttamista Etelä-Pohjanmaan alueelle.

5.3 Ammattikorkeakoulut kansainvälisten opiskelijoiden tukena

Ammattikorkeakoulujen rooli on toimia tiiviissä yhteistyössä sekä julkisen sektorin toimijoiden että yritysten kanssa. Hanketoiminta on yksi tapa, jolla ammattikorkeakoulut kehittävät verkostojen avulla kansainvälisten osaajien kotoutumista ja työelämään sijoittumista. Osittain toiminta on myös vakiintunutta joko verkostojen avulla tai ammattikorkeakoulun itsenäisesti tarjoamia palveluja.

Tampereen ammattikorkeakoulu kuvaa tukitoimintaa neljällä toimenpiteellä osana Talent Boost -ohjelmaa:

1. Kansainvälisesti houkutteleva TAMK
2. Kansainvälisten opiskelijoiden opintojen ja integraation tuki
3. Kieli- ja kulttuuriosaaminen TAMK:n vahvuutena
4. Työelämäyhteistyö

Kansainvälisten opiskelijoiden aiemman osaamisen tunnistamista ja tätä kautta mielekkäitä opintopolkuja edistetään SIMHE- toiminnalla, jossa TAMK on toimijana (<https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/simhe>). Pääkaupunkiseudulla toiminnasta vastaa Metropolia-ammattikorkeakoulu.

TAMK:ssa toimii suunnittelija-nimikkeellä henkilö, jonka työtehtävänä on kansainvälisten opiskelijoiden sosiaalihojaus. Laureassa kansainvälisten opiskelijoiden hyvinvointia ja opintoja tuetaan sekä suomen että englanninkielisillä palveluilla, joita tarjoavat mm. erityisopettaja, psykologi, ja vastuuopettaja. Tämän lisäksi Laureassa toimii vertaistukiryhmiä. Palveluista tiedotetaan sekä opiskelijoiden intrassa että esimerkiksi hisseissä ja ilmoitustauluilla olevilla postereilla.

SeAMK:ssa toimii koordinaattori, jonka tehtävänä on tukea kansainvälisiä opiskelijoita hausta valmistumiseen ja työllistymiseen saakka. SeAMK:ssa toimii työryhmä, jossa koordinoitusti kehitetään kv-opiskelijoiden kotoutumiseen ja suomen kielen oppimiseen liittyviä toimintoja. SeAMK:ssa työskentelee mm. S2-kielen opettaja, joka vetää mm. kielikahvilaa, jossa kv-opiskelijat voivat harjoitella suomen kielen käyttöä. Lisäksi hyvinvointipalvelut ovat tarjolla kaikille SeAMK:n opiskelijoille.

Kaikki ammattikorkeakoulut pyrkivät eri toimin vahvistamaan kansainvälisten opiskelijoiden yhteyksiä työelämään siten, että heidän edellytyksensä työllistyä Suomeen vahvistuvat. Tätä tehdään erityisesti hankevoimin, kuten SeAMK:ssa Kokka kohti Etelä-Pohjanmaata- ja Kansainvälisiä osaajia alueen yrityksiin -hankkeilla.

Koulutusyhteistyötä tehdään alueellisesti, valtakunnallisesti ja eri kouluasteiden välillä. Laureassa toimii esimerkiksi ESR-rahoitteinen DIGISTI-hanke, joka on suunnattu toisen asteen opiskelijoille, mutta yhtenä tavoitteena on myös vahvistaa opiskelijoiden valmiuksia hakea ammattikorkeakouluun. TAMK toimii osana Tuni-yhteisöä, joten sillä on kiinteä yhteistyö Tampereen yliopiston kanssa, samoin kuin toisen asteen koulutuksen sekä Tampereen osaamiskeskuksen kanssa (<https://www.tampere.fi/tyo-ja-yrittaminen/tyo/kansainvalinen-osaaminen-ja-rekrytointi/maahanmuuttajien-kansainvalinen-osaamiskeskus.html>)

6. AMMATTIKORKEAKOULUN ROOLI KOLMANSIEN MAIDEN KANSALAISTEN KOTOUTUMISESSA RAKENTEELLISEN RASISMIN NÄKÖKULMASTA

Tämä selvitys kuvasi tutkimusta, hanke- ja kehittämistoimintaa sekä verkostoja, joita on tehty kansainvälisten opiskelijoiden opintojen ja kotoutumisen tukemiseksi ja toisaalta rakenteellisen rasismien tunnistamiseksi ammattikorkeakoulujen käytänteissä. Eli millaiset toimintamallit mahdollisesti eriarvoistavat kansainvälisiä opiskelijoita? Seuraavassa tämän selvityksen keskeisimmät tulokset jaoteltuna kansainvälisten opiskelijoiden opintojen eri vaiheisiin.

6.1 Ennen opintoja

Kansainvälisen vertailevan tutkimuksen mukaan Suomessa on suhteellisen vähän kansainvälisiä opiskelijoita. Tosin on huomattava, että tässä on suurta alakohtaista vaihtelua. Koulutuspoliittisten linjausten mukaan kansainvälisten opiskelijoiden hakeutumista ammattikorkeakouluihin tulisi tukea ja opiskelijoiden määrää kasvattaa. Tämä merkitsee sekä ulkomailta tulevien opiskelijoiden opintoihin hakeutumisen helpottamista että toisaalta Suomessa jo asuvien ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden tukemista ammattikorkeakouluihin hakeutumisessa.

Hankeraporttien perusteella aiemman osaamisen tunnistamista on ensin kehitetty pääasiassa hanketoiminnalla. SIMHE-toiminta on vakiinnuttanut aiemman osaamisen tunnistamista osaksi korkeakoulujärjestelmää. Toiminnan laajentamiselle on kuitenkin todetusti tarvetta. Tutkimuksissa ja selvityksissä tuotiin esille erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden moninaisuus ja tarpeiden erilaisuus, joten tarvitaan yksilöllisiä palveluja ja polkuja sekä ammattikorkeakouluun hakeutumisen tuessa että ammatillisessa koulutuksessa.

”Tutkimuksissa ja selvityksissä tulee esille erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden moninaisuus ja tarpeiden erilaisuus.”

6.2 Opintojen aikana

Opintoihin riittämätön kielitaito todettiin sekä tutkimuksissa että selvityksissä usein ongelmaksi. Tämän vuoksi tulisi yhä enenevässä määrin kehittää opintojen aikana annettavaa monipuolista, jatkuvaa ja erityisesti myös akateemista kielitaitoa tukevaa suomen kielen opetusta.

Yksilöllinen opintojen tuutorointi ja yksilöllisten palveluiden jatkuva kehittäminen ovat tärkeitä. Kansainvälisten opiskelijoita tarpeita yleistetään helposti ja esimerkiksi englanninkielisen koulutuksen ryhmä oletetaan homogeeniseksi.

Kvantitatiivista aineistoa on saatavilla tilastopalvelu Vipusen kautta, mutta hyödyntävätkö ammattikorkeakoulut riittävästi tätä tilastollista aineistoa ja siitä saatua tietoa kansainvälisille opiskelijoille opintoja, hankkeita ja tukitoimia suunnitellessaan?

Kansainvälisten opiskelijoiden kotoutumisen tukeminen opintojen aikana on merkityksellistä. Ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet omia tukipalveluja ja tiivistäneet alueellista verkostoitumista. Kuitenkaan kotoutumisen tuki ei ole kaikkien opiskelijoiden näkökulmasta tällä hetkellä riittävää ja tuen vähäisyys johtaa usein opiskelijoiden ulkomaille muuttamiseen tai kotimaahan palaamiseen. Jos kansainvälisten opiskelijoiden halutaan jäävän Suomen työelämään tai kansainväliseksi resurssiksi, tulee heidän elämänpiirinsä ja kotoutumisensa ymmärtää kokonaisuutena. Tämä tarkoittaa sekä opiskelijoiden kokonaisvaltaisen kotoutumisen tukemista sekä mm. heidän lähipiirinsä ja perheensä kotoutumisen huomioimista.

”Kansainvälisten opiskelijoiden kotoutumisen tukeminen opintojen aikana on merkityksellistä. Kuitenkaan kotoutumisen tuki ei ole kaikkien opiskelijoiden näkökulmasta tällä hetkellä riittävää.”

Tosin kansainvälistyvässä maailmassa kaikki opiskelijat eivät alun perinkään suunnittele jäävänsä Suomeen työskentelemään. Tällaiset vaihtoehdot tulevaisuudenkuvat saattavat jäädä huomioimatta koulutuksessa, jonka ajatellaan tähtäävän suomalaisille työmarkkinoille.

Opiskelijat kokevat myös ulkopuolisuuden tunnetta, rasismia ja syrjintää sekä opintojen aikana, oppilaitoksessa että laajemmin arjessaan. Näihin kokemuksiin tulisi puuttua ja niiden tunnistamiseksi olisi oltava välineet. Näiden kokemusten vaikutukseen kansainvälisten opiskelijoiden mielenterveyteen olisi kiinnitettävä huomiota.

6.3 Työllistyminen

Kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen tukemiseksi kaivataan malleja. Tätä ammattikorkeakoulujen toimintaa yhteistyössä yritysten kanssa tulisi lisätä. Yritysyhteistyötä kehitetään ja tuetaan tällä hetkellä erilaisella hanketoiminnalla.

Vaikka edellä mainitut kehittämistarpeet on useassa tutkimuksessa ja selvityksessä todettu, onko näille tehty riittävästi? Tämän selvityksen perusteella kaikkia osa-alueita on toteutettu josain määrin hanketoiminnalla. Hankerahoituksen painopiste näyttää siirtyneen työllistymisen edistämiseen. Tämä tarkoittanee, että korkeakoulujen tulisi itse kehittää opetuksen tukipalveluja erilaisia kansainvälisiä opiskelijoita ja heidän yksilöllisiä tarpeitaan huomioiviksi. Jotta kansainvälisten opiskelijoiden tuki tulisi osaksi ammattikorkeakoulujen normaaleja palveluja,

tulisi kotoutumisen tukea ja rakenteellisen rasismin esiintymistä tarkastella jokaisessa korkeakoulussa.

Toisaalta selvityksen perustella nousee kysymys, tunnistavatko korkeakoulut erilaisia kansainvälisiä opiskelijaryhmiä ja osaavatko he suunnata jokaiselle ryhmälle sopivat ja toisaalta yksilölliset palvelut? Tutkimuksessa ja kehittämistoiminnassa olisi tarpeen selkeämmin erottaa neljä eri kohderyhmää: maahanmuuttajataustaisia opiskelijat, kolmansista maista opiskelemaan muuttaneet yksittäiset opiskelijat, ryhmänä opiskelemaan tulleet (esim. kiinalaiset sairaanhoitajaopiskelijat) ja vaihto-opiskelijat.

7. JOHTOPÄÄTELMÄT

Tämän selvityksen tarkoituksena oli tarkastella tutkimuksen, tilastojen ja kehittämistoiminnan kautta ammattikorkeakoulujen roolia kolmansien maiden kansalaisten kotoutumisessa ja yhteiskunnan vastaanottavuuden edistämisessä. Kansainvälisten osaajien koulutusta tarkasteltiin niin opiskelijarekrytoinnin, koulutuksen kuin työllistymisen vaiheissa.

Mitä siis tiedetään ja mitä ei tiedetä? Selvityksen perusteella voidaan todeta seuraavaa:

1. Tutkimuksen perusteella on esitetty, millaisia tukitoimia kansainväliset opiskelijat tarvitsisivat, mutta nämä ovat vielä osin toteuttamatta tai eivät ole kaikilta osin jalkautuneet korkeakoulun arkeen.
2. Suomessa tulisi kehittää tapoja tunnistaa eri "kansainväliset opiskelijat" -ryhmät tilastoissa, jotta heidän tunnistamisensa (tuen tarpeiden näkökulma) ja seuranta (rakenteellisen rasismien näkökulma) olisi mahdollista. Rakenteellista rasismia voitaisiin esimerkiksi tarkastella tilastollisesti kysymällä, onko eri etnisten tai kieliryhmien välillä eroa ammattikorkeakouluihin hakeutumisen ja korkeakouluun pääsyn, opintojen etenemisen, harjoittelupaikan saamisen, opintomenestyksen ja opintojen jälkeen työllistymisen suhteen.
3. Tilastot voisivat tarjota jotain tietoa, vaikka ne eivät tavoita käytännön toiminnan tasoa. Ilmiötä voidaan tarkastella tilastollisesti hallinnolliseen rekisteridataan perustuen. Kaikkia rasistiseksi tulkittuja motiiveja, kuten ihonväriä, uskontoa, pukeutumista ei voida kuitenkaan tilastoida. Kyselyin voidaan kartoittaa kokemuksia ilmiöstä ja palveluiden saatavuudesta.
4. Yhdistämällä maahanmuuttoviraston dataa korkeakoulujen opiskelijarekistereihin ja työllistymisen seurantatietoon olisi mahdollista saada vertailukelpoista tietoa maahanmuuttaneiden ja suomalaisten opiskelijoiden hakeutumisesta, opintojen kulusta ja työllistymisestä.

5. Taustatieto ulkomailla suoritetusta tutkinnosta on AVOP-kyselyn taustamuuttujista ainoa, johon pohjautuen voidaan tehdä tulkintoja mahdollisesta rakenteellisesta rasismista. Yhdistämällä tietoja opintorekisterin tietoihin voitaisiin tehdä tarkempaa analyysia. Korkeakoulu voisi halutessaan myös sisällyttää kyselyyn omaa toimintaansa kehittävän kysymyksen koskien koettua häirintää, syrjintää tai rasistista kohtelua

Toisaalta selvityksen pohjalta herää myös jatkokysymyksiä. Kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla voitaisiin tarkastella seuraavia kysymyksiä:

1. Millaiseen kansainväliseen työympäristöön opiskelijat suuntaavat ja antavatko opinnot valmiudet tähän?
2. Miten perhe ja toisaalta opiskelijoiden kansainväliset henkilökohtaiset verkostot nähtäisiin paremmin voimavarana korkeakouluympäristössä?
3. Millaiset sidosryhmät voisivat toimia tukena ja yhteistyökumppanina kansainvälisten opiskelijoiden kototutustumisen tukena?
4. Millaiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet voisivat auttaa kv-opiskelijoita sitoutumaan ja tuntemaan merkityksellisyyttä sekä edelleen luomaan nuorelle uskoa ja toivoa pärjäämiseen?
5. Miten tiedonkeruuta ja olemassa olevaa dataa voitaisiin hyödyntää paremmin seurantaan?

LÄHTEET

- Ahonen-Coly, S., Halme, K., Hietalahti, A., Lang, T., Rätty, M., Saari, E. & Viinamäki, L. 2020. *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: Näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa*. [Vantaa]: Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Airas, M., Delahunty, D., Laitinen, M., Shemsedini, G., Stenberg, H., Saarilampi, M-L., Sarpanta, T., Vuori, H. & Väättäinen, H. (2019) Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- Arvo - opetushallinnon vaikuttavuustietopalvelu. <https://www.csc.fi/web/education/arvo-opetushallinnon-vaikuttavuustietopalvelu>
- ARVO wiki. <https://wiki.eduuni.fi/display/CscArvo/Arvo+++opetushallinnon+vaikuttavuustietopalvelu>
- AVOP. <https://wiki.eduuni.fi/display/CscArvo/AVOP>
- Dostál J, Chalupová M, Černá M, Prokop M. International terrorism as a threat to student mobility. *On the Horizon*. 2018;26(2):91-102.
- Halonen, A., Sundqvist, L., Tomberg, M. & Vilminko, S. 2018. Sujuvampia opintopolkuja maahanmuuttajille Satakunnassa: Opin portailla Satakunnassa –hankkeen loppuraportti. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Kurki, T & Gröning, P. 2021. Mielenterveyspalvelujen valkoiset rakenteet voivat estää nuoria saamasta apua Mielenterveyspalvelujen valkoiset rakenteet voivat estää nuoria saamasta apua | Helsingin yliopisto (helsinki.fi) Helsingin yliopisto. 18.3.2021
- Isopahkala-Bouret U, Börjesson M, Beach D, et al. Access and stratification in nordic higher education. *A review of cross-cutting research themes and issues Education Inquiry*. 2018;9(1).
- Kanninen & Virkola & Lilja & RAskTavoitteena syrjimätön työelämä – Työsyryjinnän nykytila ja keinoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Valtioneuvoston selvitys ja tutk.toiminnan julkaisusarja 2022:20
- KARVI .Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla.
- KARVI. <https://karvi.fi/korkeakoulutus/auditoinnit/>
- Korhonen H, Tuomikoski AM, Oikarainen A, Kääriäinen M, Elo S, Kyngäs H, Liikanen E, Mikkonen K. Culturally and linguistically diverse healthcare students' experiences of the clinical learning environment and mentoring: A qualitative study. *Nurse Educ Pract*. 2019 Nov;41:102637. doi: 10.1016/j.nepr.2019.102637. Epub 2019 Oct 10. PMID: 31634696.
- Kosonen, K., ammattikorkeakoulu, O. & Sciences, O. U. o. A. 2020. Oulun ammattikorkeakoulun mallilla maahanmuuttajat kohti sairaanhoitajan, sosionomin ja tradenomin tutkintoja. Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk.
- Kosunen, T. Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja* 2021:35

Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartta 2035. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-666-2>

Li H. How to retain global talent? economic and social integration of chinese students in finland. *Sustainability*. 2020;12(10):4161.

Li, H. & Pitkänen, P. 2018. Understanding the Integration of Mainland Chinese Students. *Nordic Journal of Migration Research*, 55(3), pp. 107-115. doi:10.1515/njmr-2018-0008

Maahanmuuttovirasto. <https://tilastot.migri.fi/>

Mathies C, Karhunen H. International student migration in Finland: The role of graduation on staying. *Journal of International Students*. 2021;11(4):874-894..

Nam, M. 2018. Study-Abroad Experiences of Two South Korean Undergraduate Students in an English-Speaking and a Non-English-Speaking Country. *The Asia-Pacific education researcher*, 27(3), pp. 177-185. doi:10.1007/s40299-018-0376-3

Nuutila, L. & Honkanen, E. (toim.) 2022. Tahdon töihin! – Moniäänisiä näkökulmia maahanmuuttajien työllistymiseen.

Rimpioja, P. & Erkkö, P. 2020. Kokemuksia maahanmuuttajien SOTE-silta -täydennyskoulutuksesta. Helsinki : [Rovaniemi] : [Turku]: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sairanen, R., Rajala, S., Takaeilola, M., Nylund, A., Ahonen, P., Kosonen-Karesto, L., . . . Hätönen, H. 2018. SATU ON TOTTA -historiikki: Maahanmuuttajasairaanhoidtajien pätevyyskoulutus (SATU) Turun ammattikorkeakoulussa vuosina 2003-2017. Turku: Turun ammattikorkeakoulu

Saukkonen, P. 2020. Suomi omaksi kodiksi: Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet. Gaudeamus.

Stenberg, H. & Hirard, T. 2019. Korkeakouluvalmiuksia maahanmuuttajille: Hyvät käytänteet ja suositukset valmentavaan koulutukseen. Helsinki: Metropolia.

Stenberg, H., Antikainen, M., Lintala, E., Roivas, M., Ammattikorkeakoulu, M. & Sciences, M. U. o. A. 2020. Yhdessä kohti osaajien Suomea - oivalluksia maahanmuuton vastuukorkeakoulutoiminnasta. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutukseen hakeutuminen [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-4500. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.3.2022]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/khak/>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Opintojen kulku [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-1005. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.3.2022]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/opku/meta.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Opiskelijat ja tutkinnot [verkkojulkaisu]. ISSN=2737-0399. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.3.2022]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/opiskt/meta.html>

Uraseuranta. <https://wiki.eduuni.fi/display/CscArvo/Ammattikorkeakoulujen+uraseuranta>

Vipunen. Opetushallinnon tilastopalvelu. <https://vipunen.fi/fi-fi/ammattikorkeakoulutus>

Virta-opintotietopalvelu. <https://wiki.eduuni.fi/pages/viewpage.action?pageId=125701552>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. www.yhdenvertaisuus.fi

Suomalainen korkeakoulu ja yhteiskunta kansainvälisten opiskelijoiden näkökulmasta